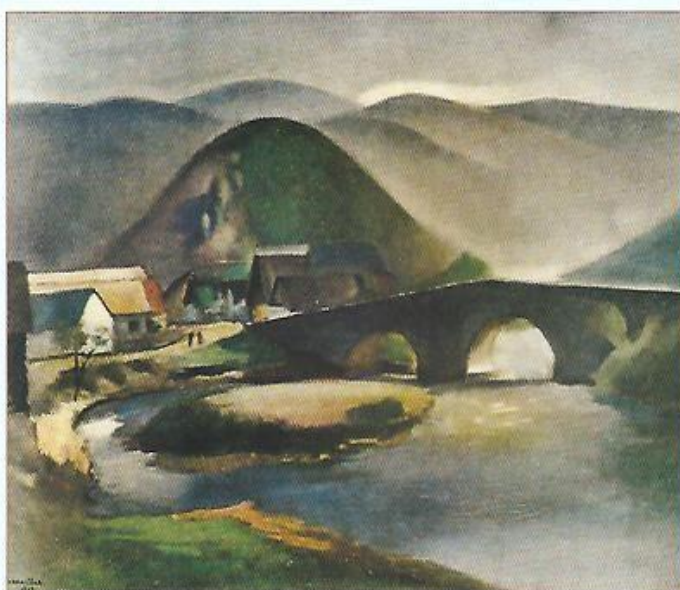

Rudolf a Mikuláš Kremlička Galanda

Po vzniku první Československé republiky provázely vývoj naší výtvarné avantgardy mnohé blízké a příbuzné fenomény. Vznik nového státu a úcta k němu prohloubily historické národní povědomí, ale i vědomí nové státnosti. Již od počátku století však avantgarda hledala a nacházela i různé evropské podněty, inspirace a kontakty. Pro nespočet českých umělců se velkou inspirací stalo Slovensko. Zejména jeho horské oblasti, vesnice, folklor, život i práce vesnického člověka přitahovaly celou řadu malířů, kteří zde našli mnoho motivů (M.Jiránek, E.Pacovský) anebo se zde i natrvalo usadili (J.Hála, J.Augusta). Praha zase dala slovenským výtvarníkům možnost vysokoškolského studia na Akademii výtvarných umění. Po Budapešti a Mnichově to byla právě Praha, v níž studovali mnozí umělci zakladatelské generace i mladších generačních vrstev 1909 a 1919 - M.Benka, J.Alexy, L.Fulla, K.Sokol, C.Majerník, J.Želibský, J.Mudroch, V.Hložník a jiní.

▲ Rudolf KREMLIČKA: Slovenská krajina, 1919, olej

Rudolf KREMLIČKA: Žena s nohou na křesle, 1931, olej ▶

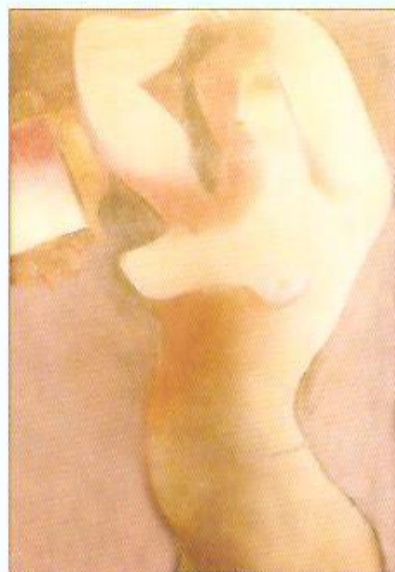

Po vzniku Československé republiky maloval na východním Slovensku své poetické krajiny český malíř Rudolf Kremlička. Od roku 1922 studoval v Praze Slovák Mikuláš Galanda. V tvorbě těchto dvou umělců najdeme též něco společného ve vidění i v reflexi skutečnosti, v malířském jazyku, stylu i v osudu předčasně ukončeného života a díla.

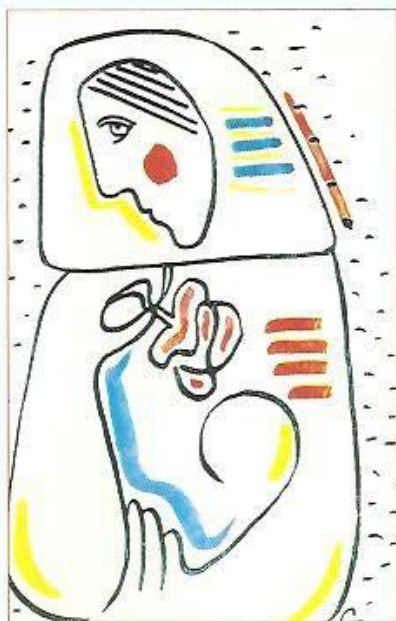
Rudolf Kremlička (19.6.1886 Kolin - 3.6.1932 Praha) byl absolventem pražské AVU. Zpočátku ho přitahovala krajina

str. 23 ▶

◀ Mikuláš GALANDA: Před zrcadlem, 1937, olej

i člověk v kontextu moderního realismu a směrů konce a přelomu 19. a 20. století. Kremlička maloval v Holandsku, Francii, Rusku, Rakousku, též na Vysočině, v roce 1919 v kraji u Margecan a Gelnici na východním Slovensku, později v Itálii. V jeho krajinách splývaly světla a stíny do tiché baladické melodie barev a pokorné meditace člověka v přírodě. Jeho malířský vývoj (i brilantní kresba, která měla v celku jeho tvořivého programu prioritní postavení) probíhal v okruhu skupiny Tvrdošijných i v blízkosti díla přátel V.Špály, J.Zrzavého, J.Čapka. Velkým motivem jeho tvorby byla žena a ženský akt. "Byl jsem zajatcem

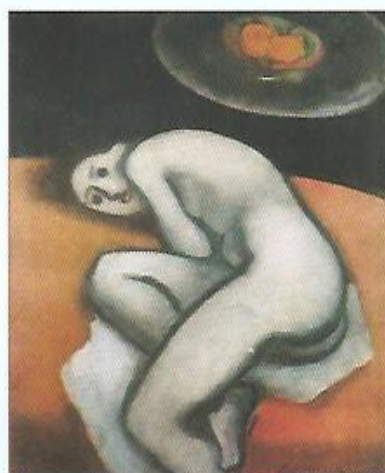
▲ Mikuláš GALANDA: Matka, 1937, kresba

jednité myšlenky - krásných forem ženského těla", hovořil v dvacátých letech. Žena se objevuje v jeho kresbě, grafice i malbě jako symbol poezie a lyriky, vzrušení i tichého obdivu. Oblé linie jeho žen, jejich měkká modelace, sugestivní, smyslová hra světla a stínů v jejich tvarech a objemech, jejich cudná intimita a zároveň velebná monumentalita vesměs s teplým koloritem červených pigmentů, to vše vedlo ke vzniku nejpůsobivějších aktů v českém malířství meziválečných let. Jako 46 letý však Rudolf Kremlička předčasně zemřel a jeho dílo se uzavřelo. Mikuláš Galanda zemřel ve svých 43 letech. I jeho dílo zůstalo nedoplněnou písní.

Mikuláš Galanda se narodil v Malé Viesce (dnes součást Turčanských Teplíc) 4.května 1895. Amputace nohy v roce 1911 výrazně poznačila jeho lidskou citlivost a právě tato citlivost ho přivedla k umění. Začal studovat v Budapešti (1914-16) a pokračoval až v roce 1922 v Praze, na Uměleckoprůmyslové škole a na Akademii výtvarných umění, kterou absolvoval v roce 1927. V Praze se seznámil se svou budoucí

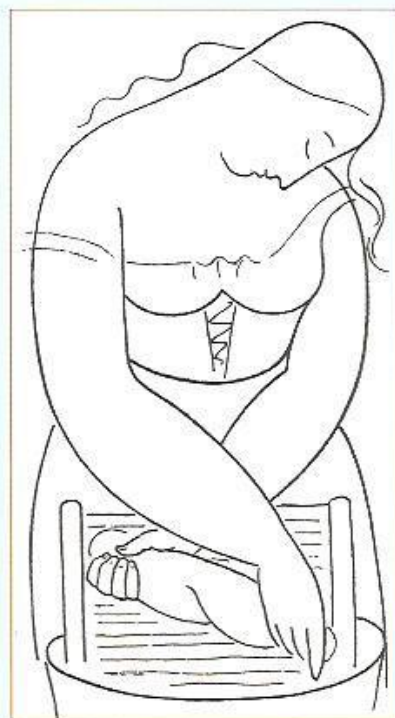
manželkou Marií Boudovou a zde začalo i jeho přátelství s Ludovitem Fullou, které se upevnilo v třicátých letech vydáváním Soukromých listů Fully a Galandy - prvním manifestem slovenské výtvarné moderny. Pokračovalo společným ateliérem a pedagogickou činností na Škole uměleckých řemesel v Bratislavě, kde působili i mnozí výborní čeští výtvarníci - F.Malý, F.Fröster, K.Plicka, K.Štika i keramička J.Horová-Kováčiková. Mikuláš Galanda napsal "můj pražský pobyt byl záračný ohňostroj" a Praha i moderní výtvarná Evropa mu otevřely cesty do jedinečného, šaldovského "hájemství zraku", v němž i on objevil čistou poezii a lyrickou čistotu umění. Syntéza domácích kořenů a evropských stylových podnětů, vroucný vztah k prosté kráse i rafinované eleganci ženského těla a její poetické duši, citovost a lyričnost, smysl pro něžné harmonie tvarů a linií i melodičnost barev, víra v sílu a přesvědčivost kresby, schopnost formulace teoretického kréda tvorby i blízkost k básníkům - Nezval pro Kremličku,

◀ Mikuláš GALANDA: Harlekyn, 1930, olej

L.Novomeský pro M.Galanda - to byla i zůstávají skutečně vnitřní přibuzenství tvorby, podoby i ducha těchto velkých mistrů.

Mikuláš Galanda podepsal ještě v roce 1938 manifest kulturních, uměleckých, vědeckých a náboženských představitelů "Věrní zůstaneme!", na protest proti rozbití Československa, ale 5.června 1938 náhle a neočekávaně v Bratislavě zemřel. K jeho odkazu se přihlásila mladá výtvarná generace, která v roce 1958 založila Skupinu Mikuláše Galandy (A.Barčík, V.Kompánek, R.Krivoš, M.Laluha, M.Paštěka, I.Štubňa, P.Tóth) a pokračovala v programu

▲ Rudolf KREMLIČKA: Pradlena, 1923, kresba

tvořivých syntéz domácí i evropské výtvarné kvality v novém vývojově historickém období.

A nakonec ještě jedna perlička z vědomí náhodných souvislostí. V roce 1930 vydal Mikuláš Galanda grafická alba Básně v kresbách a 12 exlibris. V tiráži těchto alb je uvedeno, že je vytiskli Kryl a Scotti v Novém Jičíně. Z rodiny novojičínských knihtiskařů pocházel písničkář a básník Karel Kryl. Básníci slova, obrazu, písně i života se vždy potkají.

Bohumír Bachratý
Foto: archiv autora

◀ Rudolf KREMLIČKA: Žena se zátisím, 1929, olej